

КАРАЧИНСЬКА ЕЛЬВІРА ТИХОНІВНА

Карачинська Ельвіра Тихонівна (13.06.1939, м. Ізюм Харківської обл. — 02.2019) — українська бібліотекознавиця, фахівчиня у галузі каталогознавства, представниця Харківської бібліотечної школи, доцентка, викладачка Харківського державного інституту культури (нині Харківська державна академія культури).

Ельвіра Тихонівна Карачинська народилася у сім'ї робітника. У 1957 році закінчила середню школу. Того ж року почала працювати на посаді машиністки в Харківському державному бібліотечному інституті (ХДБІ, нині Харківська державна академія культури – ХДАК). У 1962 році закінчила ХДБІ, здобула кваліфікацію бібліотекаря-бібліографа. Професійну діяльність розпочала в бібліотеці Харківського сільськогосподарського інституту (нині у складі Державного біотехнологічного університету).

У 1966 році почала педагогічну діяльність в Харківському державному інституті культури (ХДІК) на посаді викладача кафедри бібліотечних фондів і каталогів за запрошенням завідувача кафедри Є. П. Тамма. Викладала провідні дисципліни каталогознавчого циклу, зокрема «Бібліотечні каталоги», «Аналітико-синтетична обробка документів», «Інформаційно-пошукові системи». Була однією з перших, хто розробив авторську програму курсу «Інформаційно-пошукові системи». Запропоновані нею навчальні програми та методичні матеріали набули широкого впровадження у закладах вищої освіти бібліотечно-інформаційного профілю України та за її межами.

Наукові інтереси Карачинської охоплювали проблематику систематизації та предметизації документів, теорії та організації системи каталогів і картотек, теоретичних та історичних аспектів індексування документів, централізованої каталогізації, зокрема вивчення її еволюції в

Україні. Науковиця брала активну участь в науково-практичних конференціях, методичних семінарах, нарадах, викладала на курсах підвищення кваліфікації. Тривалий час очолювала науково-методичну раду бібліотечного факультету ХДІК, була науковим керівником дослідницьких робіт кафедри, членом науково-методичної ради інституту.

За вагомий внесок у розвиток бібліотечної освіти й науки, професіоналізм та педагогічну діяльність неодноразово відзначалася почесними грамотами та подяками. У 1989 році їй присуджено вчене звання доцента без захисту кандидатської дисертації.

У 1997 році за власним бажанням залишила роботу в інституті культури та зосередилася на дослідженнях у галузі валеології. Працювала доцентом кафедри валеології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Водночас продовжувала співпрацю з кафедрою книгознавства та фондознавства ХДАК. У рамках діяльності Міжнародного консорціуму Універсальної десятикової класифікації здійснювала наукову розробку класифікаційного розділу «Валеологія».

Залишила по собі наукову спадщину, що налічує понад 50 наукових і навчально-методичних праць. Була співавтором п'яти підручників і навчальних посібників, зокрема «Класифікація творів друку» (1973), «Предметний каталог. Система каталогів. Централізована каталогізація» (1975), «Систематизация произведений печати. Систематический каталог» (1982), «Предметизация произведений печати. Предметный каталог» (1992), «Аналітико-синтетична обробка документів» (1996). Ці праці й досі використовуються в освітньому процесі та практичній діяльності бібліотек в Україні.

Пішла з життя у лютому 2019 року.

Праці

1. Класифікація творів друку : учб. посіб. / Е. Т. Карачинська, Л. І. Котенко, Д. А. Кумок та ін. ; Харків, держ. ін-т культури. Харків : [б. в.], 1973. 158 с.
2. Предметний каталог. Система каталогів. Централізована каталогізація : учб. посіб. / Карачинська Е. Т., Котенко Л. І., Кумок Д. А. та ін. ; за заг. ред. Є. П. Тамма ; Харків, держ. ін-т культури. Харків : [б. в.], 1975. 138 с.
3. Котенко Л. І., Карачинська Е. Т. Розвиток книгоопису в Українській РСР (1921–1927) // Бібліотекознавство і бібліографія : респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харків. держ. ін-т культури. Харків, 1981. Вип. 21. С. 73–83.
4. Систематизация произведений печати. Систематический каталог : учеб. пособие / Харьков. гос. ин-т культуры ; В. К. Удалова, Э. Т. Карачинская, Д. А. Кумок, Т. Ф. Марченко ; под общ. ред. Е. П. Тамма. Харьков : [Ин-т культуры], 1982. 97 с.
5. Котенко Л. І., Карачинська Е. Т. Розвиток книгоопису в Українській РСР (1928–1941) // Бібліотекознавство і бібліографія : респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харків. держ. ін-т культури. Харків, 1982. Вип. 22. С. 78–86.
6. Карачинская Э. Т., Удалова В. К. Предметизация произведений печати. Предметный каталог : учеб. пособие. Харьков. гос. ин-т культуры. Харьков : [Харьков. гос. ин-т культуры], 1987. 88 с.
7. Карачинська Е. Т. Самостійна робота студентів — важливий засіб удосконалення підготовки спеціалістів // Бібліотекознавство і бібліографія / Харків. держ. ін-т культури. Харків, 1989. Вип. 29. С. 82–89.
8. Карачинська Е. Т., Удалова В. К. Бібліотечні каталоги : навч. посіб. Харків : Основа, 1992. 160 с.

9. Аналітико-синтетична обробка документів : підручник / Харків. держ. ін-т культури ; уклад.: Е. Т. Карачинська, Є. А. Медведєва, В. К. Удалова, Л. Г. Хромченко ; за заг. ред. В. К. Удалової. Харків : [б. в.], 1996. 257 с.

Джерела

1. Архів ХДАК. Карачинська Е. Т. Особові справи звільнених працівників інституту у 1997 році. Т. 3. К-М. Ф. 1. Оп. 1-О. Спр. 784. Арк. 1–70.

2. Кушнарєнко Н., Сєдих В. Ельвіра Тихонівна Карачинська // Фундатори Харківської бібліотечної науково-освітньої школи (до 90-річчя ХДАК) : колект. моногр. / А. А. Соляник, В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко та ін. ; М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. Харків, 2019. С. 39–42.

3. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М., Соляник А. А. Харківська бібліотечна наукова школа: історико-генетичний вимір // Вісн. Харків. держ. акад. культури. 2011. Вип. 34. С. 56–73.

4. Сєдих В. В. Внесок викладачів ХДАК у розвиток бібліотечного каталогознавства // Вісн. Харків. держ. акад. культури. 2011. Вип. 34. С. 107–120.

5. Кушнарєнко Н. М. Харківська школа бібліотекознавства: історико-комунікаційний аспект // Від ХІХ до ХХІ століття : трансформація бібліотек у контексті розвитку суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12–14 жовт. 2011 р. : до 125-річчя Харків. держ. наук. б-ки ім. В. Г. Короленка. 2011. С. 31–47.

6. Харківська державна академія культури : до 80-річчя з дня заснування : монографія / авт. кол.: В. Шейко, М. Канастрєнко, Н. Кушнарєнко та ін. Харків : ХДАК, 2009. С. 68.

7. Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури (1947–1998). Ч. 1 : бібліогр. покажч. / Харків. держ. акад. культури ; [уклад.: С. В. Євсєєнко та ін.]. Харків : ХДАК, 2000. 398 с. Про Е. Т. Карачинську: с. 132–134.

Лобойко Олена Анатоліївна

Статтю створено 29. 07. 2025